

УДК 338.2:620.92

*Н. П. Карачина,
к.е.н., доцент,
Вінницький національний технічний університет
Р. В. Чайка,
Вінницький національний технічний університет*

ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНИХ ВИТРАТ ТА НЕОБХІДНІСТЬ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РИНКУ БІОПАЛИВА

Розглянуто та проаналізовано основні шляхи та напрямки здійснення державної підтримки в процесі становлення вітчизняного ринку біопалива та підвищення енергозахисності України за рахунок біопалива. В статті досліджено основні витрати, що виникають та будуть виникати в процесі становлення та розвитку ринку біопалива України. Наголошено та обґрунтовано, що Україна має в своєму розпорядженні значний потенціал у відновлювальній енергетиці. Адже наявні рослинні та тваринні жири, які є найперспективнішим нетрадиційним джерелом енергії, доцільно використовувати для виробництва біологічного палива.

There have been considered and analyzed the main ways and directions of state support in the making of the domestic biofuels market and increasing the energy defense of Ukraine due to biofuels.

Ключові слова: біопаливо, енергетична криза, відновлювана енергетика, біодизель, державні дотації, енергоносії, ріпак.

Постановка наукової проблеми та її значення. Енергетична криза світового масштабу вже не один десяток років не дає спокою провідним вченим нашої планети. В останні декілька років особливо актуальним стало питання біопалива, яке на фоні підвищення світових цін на стандартні енергоносії виступає «рятівним жилетом» для вітчизняної енергетики, особливо зважаючи на потенціал України в даній сфері.

Вирішенням цієї проблеми в останні роки займалися такі вітчизняні та зарубіжні вчені як О.М. Варченко, який розробив економічний механізм регулювання ринку біопалива в провідних країнах світу; Г.М. Калетнік, який розглянув майже всі аспекти вітчизняного ринку біопалива, зокрема державне регулювання даної галузі; С.Лебедев, В. Дубровін, М. Мельничук та ін.

Формулювання мети та завдання статті. Метою даної статті є аналізування економічних аспектів витрат держави, які можуть бути понесені при розвитку ринку біопалива України, та доведення необхідності державно-правової підтримки ринку біопального.

Деякі країни до цього часу не хочуть визнавати існування енергетичної кризи, деякі країни впевнені, що їм нічого не загрожує й тому не здійснюють ніяких заходів в цьому напрямку, але більшість провідних країн світу вже давно визнали факт недовговічності енергетичної системи в тому вигляді, в якій вона представлена зараз і роблять все можливе для підвищення енергетичної захищеності своєї держави. Останні знайшли вирішення даного питання у відновлювальній енергетиці, але альтернативні відновлювані джерела енергії потребують більшої наукоємності операцій.

Біопаливо або біологічне паливо - органічні матеріали, такі як деревина, відходи та спирти, що використовуються для виробництва енергії. Це – поновлюване джерело енергії, на відміну від інших природних ресурсів, таких як нафта, вугілля і ядерне паливо. Офіційне визначення біопалива – будь-яке паливо мінімум з 80 % вмістом (за об'ємом) матеріалів, отриманих від живих організмів, зібраних в межах десяти років перед виробництвом.

Найбільша проблема полягає в тому, що потрібно переобладнувати майже всі застарілі енергетичні установки або ж будувати нові, що потребує значного вливання грошових коштів в галузь та стабільної підтримки з боку держави. В жодній з країн, де біопаливо на даний час займає ліву частку енергоносіїв, на початкових стадіях його впровадження не обійшлося без ґрунтовної державної політики податкових пільг та дотацій.

На даний час, маючи значні аграрні задатки, Україна не може налаштувати власну систему виробництва та споживання біопального. Більшість аграрного потенціалу України або занедбаний, або використовується не належним чином, тобто результати від такої діяльності могли б бути набагато кращими. Але та частина українських земель, яка дає найкращі плоди діяльності знаходиться в оренді в іноземних інвесторів, які не зацікавлені розвивати українську економіку.

Саме така ситуація склалася з посівами ріпаку, який виступає сировиною для найбільш перспективного виду біопалива на території України – біодизелю.

Ріпак – друга в Україні олійна культура за площею посіву та валовим виробництвом. Він поступається лише соняшнику. Під вирощування культури залежно від року використовується майже 1-2% ріллі. Вирощуванням культури зайнято більш ніж 3 тис. сілськогосподарських підприємств. Валовий збір насіння ріпаку в країні був рекордним у 2008 році і становив понад 2,87 млн. т., що майже втричі перевищувало показники попереднього року[1].

Проблема в тому, що маючи величезні посіви даної культури, ми не використовуємо їх в повній мірі. Експортуючи величезні обсяги ріпаку або іншої стратегічно важливої культури відбувається таке економічне явище як втрата вигоди, коли замість того, щоб розвивати власну галузь біоенергетики ми підсилюємо економіку інших.

Замість того, щоб продавати сировину, краще закупити технології та перейняти досвід передових країн. На початкових етапах це надзвичайно затратне явище і його здійснення неможливе без державного регулювання, але налагодивши цей механізм, вигода від його функціонування буде набагато вищою як в кількісних, так і в якісних характеристиках. Окреслимо низку цих затрат, з якими в першу чергу стикаються при розбудові системи біопалива в Україні:

1) Перш за все, підприємствам для виробництва необхідних обсягів біопального знадобиться обладнання для переробки біомаси. Установки такого типу, за найскромнішими підрахунками, обійдеться фірмі у 2-4млн.євро. Не кожне підприємство може це собі дозволити і частина його вартості (світовий досвід показує, що близько 50%) має відшкодовуватися підприємству державою[2].

2) Якщо ж основну сировину для виготовлення біодизеля – ріпак – підприємство буде закуповувати «зі сторони», то фірма буде витратити близько 1200 дол.США/т. на закупку насіння, 45 дол.США/т. – на його переробку та 50 дол.США/т. – на метанол як складову біодизеля. Якщо підприємство займається вирощуванням та збором ріпаку самостійно, то витрати на насіння складуть близько 500 дол.США/т., при тих самих затратах на його преробку та метанол. В цьому випадку державі для підтримання виробників біопалива необхідно взяти на себе частину витрат на закупівлю сировини або ж створити такі умови для аграріїв, за яких їм було б вигідно продавати дану сировину вітчизняним підприємствам-виробникам біопального[3].

3) Ще близько 30 років тому кроки в цьому напрямку почала робити країна, яка в даний час є одним зі світових лідерів по виробництву та споживанню біопалива – Бразилія. У 2005 році підприємства Бразилії виробили 16,6 млрд. л. етанолу, що становило п'яту частину паливного ринку країни. В наш час кожна друга машина в Бразилії обладнана гібридним двигуном, який працює як на бензині, так і на спирті. Ще одні витрати, яке понесе населення – витрати на

переобладнання двигуна, адже звичайний двигун може працювати лише, коли рівень домішок біопалива не перевищує 5% в звичайному дизельному пальному. Використання чистого біодизелю вимагає технічного втручання та преобладання транспортних засобів. В розвинених країнах уже довгий час існує ряд законодавчих актів, які визначають повернення частини коштів, витрачених на переобладнання автомобіля на використання більш біологічно чистого виду палива[4].

4) Не менш важливим є витрати, які понесуть бізнес та держава на боротьбу з нафтовими компаніями за часткове витіснення останніх з ринкової ніші.

5) На перший погляд непотрібні, але надзвичайно важливі витрати на рекламну кампанію, адже засоби масової інформації здійснюють величезний мотиваційний вплив на покупця та його вподобання.

Хоча в останні роки ринок біопалива України розвивається досить швидкими темпами, але продовжує залишатись на досить низькому рівні. Причиною цього явища є те, що більшість підприємств-виробників біопалива (зокрема сільськогосподарські) виготовляють його для задоволення власних потреб і не відчувають вагомих стимулів та підтримки для розширення виробництва з боку держави.

На даний час в Україні найоптимальнішим є такий варіант подій, коли за підтримки державного апарату буде здійснюватися розвиток галузі вітчизняного біопалива як реального способу підвищення енергетичної самостійності та незалежності, що є пріоритетом кожної країни. Якщо нашій країні вдасться налаштувати власну масову систему виробництва і споживання біопального, то це значно послабить енергетичну, а як наслідок – економічну залежність України на міжнародній арені.

Список використаної літератури:

1. Роженько В., Марченко В., Роженько І., Перспективи біопалива в Україні [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.agro-business.com.ua/agrobusiness/technology/643-2011-09-21-12-25-53.html>
2. Селезень К. Виробництво та ринок біопалива в Україні [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://h.ua/story/336653/>
3. Ігнат'єва Т.Г. Виробництво і споживання біодизеля в аграрних підприємствах України/ Т.Г. Ігнат'єва // Економіка АПК.-2011.-№4- с.32.
4. Варченко О.М. Економічний механізм регулювання ринку біопалива у провідних країнах світу/ О.М. Варченко, К.В. Слупян // Вісник аграрної науки.-2009.-№11-с..62.
5. Прутська О.О. Державне регулювання розвитку ринку біопалива в Україні/ О.О.Прутська// Вісник Запорізького національного університету. – 2010.-№1-с.181.
6. Габрель М.С. Виробництво твердого біопалива в Україні: стан та перспективи розвитку/М.С. Габрель// Науковий вісник НЛТУ України.-2011-Вип.21.9.-с.126.

Стаття надійшла до редакції 22.03.2012 р.

ТОВ "ДКС Центр"